

Weerbaar of weerbarstig

Taal doet er toe. We lijken een succesvolle transitie achter de rug te hebben van het tijdperk der bestrijdingsmiddelen naar het tijdperk van de gewasbescherming. Dat er in de jaren zestig naar verluidt nog wel eens een schijngevecht tussen bollenpellers plaatsvond met zakjes van een toentertijd onschuldig middel als DDT en er in de jaren zeventig door aardappeltelers nog standaard op maandagochtend tegen phytophthora werd gespoten, is bijna vergeten.

Sinds de jaren tachtig is het middelengebruik gemeten in actieve stof in Nederland gehalveerd. En de milieubelasting met meer dan 80 procent gereduceerd. Transitie geslaagd, zo lijkt het. Toch is dat nog maar de vraag. Nog niet zo heel lang geleden stonden de milieubeweging en overheid voor de rechter. Regelmatige aandacht voor residuen op producten door consumenten- en milieuorganisatie doen vermoeden dat de consument nog steeds zeer kritisch is.

Taal doet er toe, zeker ook in een transitie. Er zijn mensen die het nog steeds liever over bestrijdingsmiddelen hebben dan over gewasbeschermingsmiddelen, dat ze een eufemisme vinden. Ook in dit nummer van Syscope worden de termen niet toevallig door elkaar heen gebruikt. Dat bestrijdingsmiddelen als term nog springlevend is, geeft ook aan dat de transitie nog in volle gang is. Inmiddels lijkt het taalgebruik zich alweer verder te evolveren: van gewasbeschermingsmiddelen naar weerbare

systemen. Waarmee gesuggereerd wordt dat planten helemaal niet meer beschermd hoeven te worden. In de juiste setting regelen ze dat zelf wel. Tot die setting behoort een gezonde bodem en zelfs een gezond substraat.

Als die systeemverandering slaagt, dan kunnen de chemische middelen het land uit, zo suggereren onderzoekers. Daar zullen weinig mensen op tegen zijn. Maar weerbaar en weerbarstig liggen dicht bij elkaar. Bestrijdingsmiddelen emissieloos en zonder residu toepassen is al moeilijk genoeg. Maar de productie op peil houden zonder bestrijdingsmiddelen, vraagt veel van de verbeeldings- en veranderkracht van alle betrokkenen, lijkt me. Om daar te komen moeten keuzes gemaakt worden en is veel kennis en innovatie nodig.

Een les van de afgelopen jaren is dat zoiets gemakkelijk mis kan gaan. Ik geef een ongemakkelijk voorbeeld: in 1996 lag in Engeland genetisch gemodificeerde tomatenpuree in verschillende supermarkten. Hoewel dat van de overheid niet hoefde en de EU geen wetgeving overwoog, werd het door de supermarkten vrijwillig als GMO gelabelled. De pers sprong erop in met taalvondsten als Frankenstein-foods en de relatief kleine supermarkt Iceland (marktaandeel 1,6 procent) ging over tot een boycot. Het tij was gekeerd. Een kans om via biotechnologie het gewasbeschermingsmiddelengebruik te verlagen, was voorbij.

Los van wat we van biotechnologie vinden: dergelijke gebeurtenissen maken de toekomst redelijk onvoorspelbaar. En dat maakt het voor beleidsmakers lastig hun geld goed te besteden en voor onderzoekers om de goede zoekrichting te kiezen. Kennis mag dan macht zijn, het is ook kwetsbaar bij verkeerde interpretatie. Laten we hopen, en eraan werken, dat het idee van de weerbare systemen robuust genoeg is om onder verschillende toekomstscenario's via de weg van novelties en niches het chemische regime te vervangen.

Krijn Poppe

Krijn Poppe werkt bij Wageningen UR en is Chief Science Officer bij LNV. Reageren kunt u via [e krijn.poppe@wur.nl](mailto:krijn.poppe@wur.nl)

